

Ook van historici worden mensenrechten geschonden

Gepubliceerd op: 3 december 2010, auteur: [Anne Rispens](#)

Ongeveer vijftien jaar geleden richtte historicus Antoon de Baets het Network of Concerned Historians op. In die periode is het netwerk uitgegroeid tot een stabiele factor in de geschiedeniswereld.

Toch weten nog maar weinig mensen af van het bestaan van dit belangrijke particuliere initiatief.

Vijf vragen aan Antoon de Baets

1) Waarom hebt u dit netwerk opgestart?

Van 1981 tot 1982 werkte ik in Costa Rica, bij Amnesty International. Ik was daar onder meer verantwoordelijk voor de maandelijkse nieuwsbrief, waarin gerapporteerd werd over de schendingen van mensenrechten. Het viel mij op dat er soms historici, archeologen en archivariissen tussen de slachtoffers zaten. Toen begon bij mij de vraag te dagen: zouden historici hiervan op de hoogte zijn? Mijn antwoord was al snel: waarschijnlijk niet. Toen ben ik begonnen met het verzamelen van deze gegevens. Eerst nog wat los/vast, maar vanaf 1989 systematisch. Dat kwam overigens vooral omdat ik er een interessant wetenschappelijk onderwerp in zag, hetgeen uiteindelijk resulteerde in mijn boek *Censorship of historical thought. A world guide, 1945-2000* (2002).

Toen ik de eerste resultaten van mijn nog prille onderzoek in 1995 op een wereldcongres van historici presenteerde, bleken deze schendingen erg veel los te maken onder de congresgangers. Ik begon daardoor te beseffen dat dit geen ‘droog’ wetenschappelijk onderzoek was, maar dat het ging om mensen van vlees en bloed. Ik besloot ter plekke actie te ondernemen: ik legde een mailinglijst aan en startte niet veel later een website op.

2) Wat doet het netwerk precies?

De kerntaak van het netwerk is het aanwakkeren van het besef bij historici dat veel van hun collega's belemmerd worden bij het uitvoeren van hun vak. Het centrale middel daartoe is het Annual Report. Daarin worden jaarlijks op een korte en neutrale manier misstanden op het gebied van historisch onderzoek in een honderdtal landen beschreven. Deze informatie is altijd geannoteerd, zodat geïnteresseerden de bronnen kunnen natrekken. Daarnaast haakt het netwerk aan bij acties van internationale mensenrechtenorganisaties en probeert het aandacht te vragen voor de bestaande internationale ethische codes rondom historisch onderzoek.

3) Begrijp ik goed dat u dit allemaal alleen doet?

Hoewel er ruim 1250 'concerned historians' op de mailinglijst staan, is het netwerk inderdaad een eenmansorganisatie. In feite is het een kwestie van discipline: ervoor zorgen dat je de rapporten van mensenrechtenorganisaties als Amnesty International, Scholars at Risk en PEN bijhoudt. Dat kost veel tijd, maar omdat ik ervaring met de materie heb, kan ik snel de patronen zien en de verbanden leggen. Maar eerlijk is eerlijk, het werk is nooit af, het blijft work in progress.

Of het mijn levenswerk is? Daar heb ik eigenlijk nog nooit zo over nagedacht. Maar ik ben er wel aan verknocht, dat is zeker. Idealiter zou het netwerk inderdaad verder geïnstitutionaliseerd moeten worden. Dat er bijvoorbeeld ergens een kantoor komt en dat er iemand beroepsmatig mee bezig kan zijn. Dat zou het initiatief aanzienlijk minder kwetsbaar maken.

4) Welke landen zijn het gevaarlijkst voor historici?

De landen waar historici en aanverwanten het ernstigst in hun vak worden beknot zijn zonder twijfel China, Guatemala, Iran en Turkije. Zo kreeg Turkije onlangs een flinke tik op de vingers toen het Europees Hof voor de Mensenrechten te Straatsburg vaststelde dat het land fout gehandeld heeft in de zaak Hrant Dink. Deze Turks-Armeense journalist had herhaaldelijk de Turks-Ottomaanse betrokkenheid bij de Armeense genocide in 1915 aangekaart en werd daarvoor in 2005 door Turkije strafrechterlijk vervolgd. Het vonnis: een half jaar voorwaardelijke gevangenisstraf. Begin 2007 werd Dink – onvoldoende beschermd door de Turkse autoriteiten – vermoord door een 17-jarige Turkse nationalist.

5) En hoe is het met de vrijheid voor historici gesteld in de Westerse landen?

In de Westerse landen worden historici bijna nooit geconfronteerd met directe bedreigingen, zoals moord of detentie. Dat wil echter niet zeggen dat er helemaal niets aan de hand is. Er is namelijk wel degelijk sprake van indirecte bedreigingen. Denk daarbij aan het excessief opwerpen van blokkades voor bepaalde archieven. Of aan het opstellen van zogenaamde 'memory laws', waarin wettelijk wordt vastgelegd hoe een bepaalde gebeurtenis herinnerd moet worden. Ook geschiedschrijving in opdracht vormt een probleem – zo was er laatst die affaire met onderzoeksjournalist en historicus Marcel Metzke die tegenwerking ondervond van opdrachtgever Rijkswaterstaat toen zijn boek *Veranderend getij* kritischer uitviel dan verwacht. Alertheid blijft dus geboden. Ook in Nederland.

► Informatie over het Network of Concerned Historians: www.concernedhistorians.org

© GeschiedenisBeleven.nl / auteur: [Anne Rispens](#)